

En dröm byggd på lösan sand

För två år sedan, när fotbollsproffset David Silva tog det första spadtaget och skyfflade ut sand över stranden på Kanarieöarna, verkade det hela väldigt oskyldigt. Knappast tänkte han på att han deltog i en geopolitisk konflikt.

Fotbollstjärnan, till vardags i Manchester City, är född i de södra delarna av Gran Canaria. Han ville stödja byggandet av en ny strand, ett projekt som lovade fler turister och fler jobb. Till anläggningen hörde också en golfbana och en marina med plats för 500 båtar.

– Sanningen är att det här är ett fantastiskt projekt som människor kommer att njuta av att återvända till, säger ambassadören för Anfi Group David Silva. Anfi Group är researrangören som marknadsför Tauro som ett ”femstjärnigt paradys”.

Men drömmen om en av Europas senaste lyxresorter är byggd på sand. Vad David Silva kanske inte visste var att projektet som skulle täcka den stenprydda stranden med 70 000 ton gyllenbrun sand skulle sluta i en geopolitisk konflikt med anklagelser om att sanden importerades i strid med internationell lag från Afrikas sista koloni, det ockuperade Västsahara.

De spanska myndigheterna inledde en förundersökning. Anfi insisterar att de inte gjort något fel. Människorättsexperter menar att om sanden skulle visa sig vara hämtad från de ockuperade delarna av Västsahara, bara några mils sjöväg från Kanarieöarna, skulle det vara i strid mot såväl beslut från FN:s säkerhetsråd som domar från EU-domstolen.

– EU-domstolens beslut är tydliga: du kan inte exploatera naturresurser från ockuperade

områden om intäkterna inte går till den lokala befolkningen”, säger professor Stephen Zunes, en expert på situationen i Västsahara.

Handel med Västsahara är kontroversiellt eftersom området har varit ockuperat av Marocko i över 40 år. I december 2016 kom en dom från Europas högsta domstol som klargjorde att handelsavtalet mellan EU och Marocko inte kunde inkludera jordbruks- och fiskeriprodukter från ockuperade Västsahara. Den bortglömda konflikten ligger dessutom i en region som är betydelsefull för Europas yttre gränser när det gäller kontroll av invandring och terrorism.

Anfis vision om ett ”nytt Eden” i Tauro-dalen, som ligger på den södra delen av Gran Canaria, påbörjades för två årtionden sedan och blev början på slutet för den naturliga stenstranden. Anfi hade svårt att hitta sand på Gran Canaria så de fick blicka utomlands. När frågan om sandens ursprung ställs till Rubén Reja, press talesman för Anfi Group väljer han att klassificera sanden som ”Saharan sand”, sand från Sahara. Genom detta antyder Rubén Reja att sanden skulle kunna komma från Marocko. Han menade även att det var praxis att hämta sand från Sahara när det kom till strandbyggen på Kanarieöarna.

– Vi kunde inte köpa sanden här på Kanarieöarna, säger Rubén Reja.

– Den har hämtats från Saharaöknen genom

ett lokalt företag som specialiserar sig inom verksamheten, säger han och la till att de hade ”alla tillstånd och följt alla juridiska ramverk”.

Men den spanska miljöskyddstjänsten Seprona inledde en undersökning. Det ledde till att chefen för kustmyndigheten sades upp, anklagad för att ha förfalskat ett juridiskt dokument som gjorde det möjligt att börja bygga Tauro Beach. En av de oegentligheter som Seprona hittade var att sanden, som skulle komma från Las Canteras i Las Palmas, faktiskt inte gjorde det.

Sepronas chef i Las Palmas, Löjtnant Germán García, berättade hur de hade observerat ett holländskt fartyg tillhörande rederiet Eemswerken leverera sand.

– Sanden fördes in illegalt och släpptes av helt utan kontroll, hävdar García.

I maj 2016 publicerar Eemswerken en nyhet på sin hemsida. Ett skepp skulle transportera 100 000 ton Saharasand från El-Aaiún, huvudstaden i det Marocko-ockuperade Västsahara, till Las Palmas. Foton tagna av en lokal journalist vid hamnen i Arinaga, ett par mil nordöst om Tauro Beach, visade hur sanden lastades i lastbilar märkta med logotypen tillhörande Santana Cazorla, ett lokalt byggnadsföretag som äger femtio procent av Anfi Group.

När en av artikelförfattarna besökte Västsahara i april, 2017, följdes han väldigt nära av polisen och hindrades vid upprepade tillfäl-

Sanden på stranden Las Teresitas på Teneriffa fraktades av spanjorerna från kolonin Spanska Sahara på 70-talet. Nu köper spanska företag västaharisk sand av Marocko för att bygga stranden Tauro på Gran Canaria. Foto: Anders Lundqvist.

len att utföra sitt arbete till följd av upprepade polisförhör och restriktioner. Att ta sand från hamnen var strängt förbjudet.

Trots detta kunde ett prov smugglas ut. Professor Valentin R Troll från Uppsala universitet, en specialist på Kanarieöarnas geologi, bekräftade att sanden från Tauro Beach var mineralogiskt ”väldigt lik” det prov som smugglats ut från Västsahara, liksom flera andra konstgjorda stränder på Kanarieöarna.

Via mejl bekräftar överste János Besenyő,

”I och med att embargo saknas kan företagen göra och agera hur de vill. Internationell lag gäller, men det finns inga juridiska konsekvenser.”

ERIK HAGEN
WESTERN SAHARA RESOURCE WATCH

som tjänstgjorde i Minurso 2003–2004, FN:s fredsbevarande uppdrag i Västsahara, att han under 2003 såg ”enormt skepp” fyllda med sand lämna hamnen vid El-Aaiún. Han frågade även besättningen vad sanden användes till.

– De berättade för mig att sanden transporteras till Gran Canaria där den ska användas

på stranden, sa Besenyő.

– Jag hörde från lokalbefolkningen att sanden kom från Västsahara, jag vet dock inte exakt varifrån.

Fartyget Dura Bulk filmades när det lastade av sand från dess skrov vid hamnen i Las Palmas, Gran Canaria. Skeppet kunde sen, via en onlinetjänst, spåras tillbaka till sin senaste hamn före Las Palmas, vilket var El-Aaiún. Dura Bulk gjorde den resan flera gånger inom loppet av en månad.

– I och med att embargo saknas kan företagen göra och agera hur de vill. Internationell lag gäller, men det finns inga juridiska konsekvenser. Vi måste höja insatsen för de inblandade företagen, säger Erik Hagen från Western Sahara Resource Watch, i en intervju från flyktinglägren utanför Tindouf, Algeriet.

Polisario Front, frihetsrörelsen och den FN-erkända representanten för den västahariska befolkningen, tog 2015 upp ett fall i EU-domstolen gällande handel med lantbruks- och fiskeriprodukter. I december 2016 slogs det fast att handelsavtalet mellan EU och Marocko inte kunde appliceras på produkter från Västsahara.

– Det framgår klart och tydligt av domstolens beslut att Marocko aldrig har erhållit suveränitet över Västsahara och att om EU, eller tredje land, vill skapa internationella handelsavtal med produkter från Västsahara behöver de förhand-

la med Polisario Front för att på så vis få samtycke från den västahariska befolkningen”, sa Gilles Devers, Polisarios advokat i EU-domstolen. Polisario hävdar att inget sådant samtycke hade beviljats i det här fallet.

Enligt siffror från 2015, hämtade från ”The Observatory of Economic Complexity” (OEC), gick nästan 70 procent av Marockos totala sandexport till Spanien. Sand är en av världens mest använda naturresurser och säljs globalt. Den totala sandhandeln under 2015 omsatte hela 1,72 miljarder US dollar.

Tauro Beach är inte den första stranden som byggts med sand från Västsahara. Runt 270 000 ton sand från Västsahara importerades under 70-talet i samband med konstruktionen av Las Teresitas, en strand på Teneriffa. På den tiden var Västsahara fortfarande en spansk koloni.

Stranden fixades till med mer sand 1998, då under den nuvarande marockanska ockupationen, som vid det laget redan pågått i över 20 år.

I dagsläget är Tauro Beach stängd till följd av Sepronas undersökning. Hur strandens framtid ser ut är fortfarande mycket osäkert.

På frågan huruvida Anfi har en officiell hållning när det gäller Västsahara svarade Rubén Reja, företagets kommunikationsansvarige, ”Anfi only knows about holidays.”

TEXT: ROWAN BAUER
OCH ANDERS LUNDQVIST